

SU KAYNAKLARI ve TOPRAKLAR ÇALIŞMA KÂĞIDI

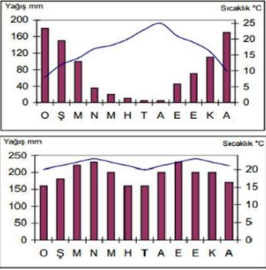
Aşağıdaki cümlelerde boş bırakılan yerleri uygun kelimelerle doldurunuz.

1. Sapanca gölü oluşum bakımından..... türü bir göldür.
2. Dünyadaki tatlı su kaynağının büyük kısmı (%68)dan oluşur.
3. Volkanik alanlarda zaman zaman püskürerek yeryüzüne çıkan sıcak sulara denir.
4. Amazon nehrinin rejimi dir. Çünkü:
5. Vadi, tektonik çukur veya koy gibi çanakların önlerinin doğal setlerle kapanması sonucu gölleri oluşur.
6. Bir gölün sularının tatlı ya da tuzlu olması öncelikle neye bağlıdır?
7. Çöllerde ve karasal iklim bölgesinde.....çözülme etkilidir.
8. Barajların yapılış amaçları : a)..... b) c)
9. Sondaj yardımıyla çıkartılan kaynak sularına Kaynak denir. Ülkemizde İç Anadolu'da yaygındır.
10. Kızılırmak döküldüğü yerde delta ovasını, Yeşilirmak ise ovasını, Seyhan ve Ceyhan nehridelta ovasını oluşturur.

Göller	Oluşum Türü
1. Aynalıgöl (Uludağ)	
2. Abant	
3. Nemrut	
4. K. Çekmece	
5. Tuz Gölü	
6. Salda	

Akarsular	Döküldüğü Deniz
1.Sakarya	
2.Fırat	
3.Aras	
4.Kızılırmak	
5.Gediz	
6.Menderes	
7.Çoruh	

Aşağıda iki farklı bölgeye ait yağış rejimleri verilmiştir. Bu bölgeler nereler olabilir? Buralardaki akarsu rejimleri nasıldır?

Aşağıdaki ifadelerin doğru ya da yanlış olduklarını parantez içerisine belirtiniz.

1. Fay kaynaklarının bulunduğu yerlerde kireçtaşları yaygın olarak bulunur. (.....)
2. Göller yöresindeki göllerin oluşumunda genel olarak tektonik ve karstik hareketler birlikte etkili olmuştur (.....)
3. Buzul gölleri yüksek dereceli enlemlerde yaygındır.(.....)
4. Dünya üzerindeki toplam su miktarının yaklaşık %97'si tuzludur. (.....)
5. Afrika'ya hayat veren akarsu Nil Nehri olarak bilinir. (.....)
6. Dünyadaki tatlı su kaynaklarının büyük çoğunluğunu yer altı suları oluşturur. (.....)

BOŞLUK DOLDURMA

1. Denizlerin tuzluluk oranı Ekvator'dan kutuplara doğru
2. Türkiye'de kar ve buz erimeleri ile beslenen akarsuların akım miktarı..... mevsiminde artar.
3. Beyşehir, Ulubat, Sapanca gibi göllerin olduğu için suları tatlıdır.
4. Türkiye ve Yunanistan arasındaki kara sınırınıNehri belirler.
5. Karstik göller ülkemizde bölgesinde yaygındır.
6. Okyanusları büyüklüklerine göre sıralayınız.
7. Yer kabuğu hareketleri ve iç kuvvetler sonucunda oluşan göller göl olarak adlandırılır.
8. İndus ve Ganj nehri iklim bölgesinde bulunan önemli akarsulardır.
9. Ekvatorial bölgenin en önemli iki akarsuyu ve..... Nehirleridir.
10. Gideğeni olan göllerin suları.....dır.
11. Bazı akarsular ülkemizden doğup yurt dışında denize dökülür. Örneğin: ve

CEVAPLAR: Boşluk Doldurma: 1.Tektonik 2.Buzullardan 3.Gayzer 4.Düzenlidir. Çünkü her mevsim yağış alır. 5.Set Gölü 6.Gideğenin olup olmamasına 7.Fiziksel (mekanik) 8.enerji üretmek, içme ve sulama suyu sağlamak, taşkınları önlemek 9.Artezyen 10.Bafra, Çarşamba, Çukurova

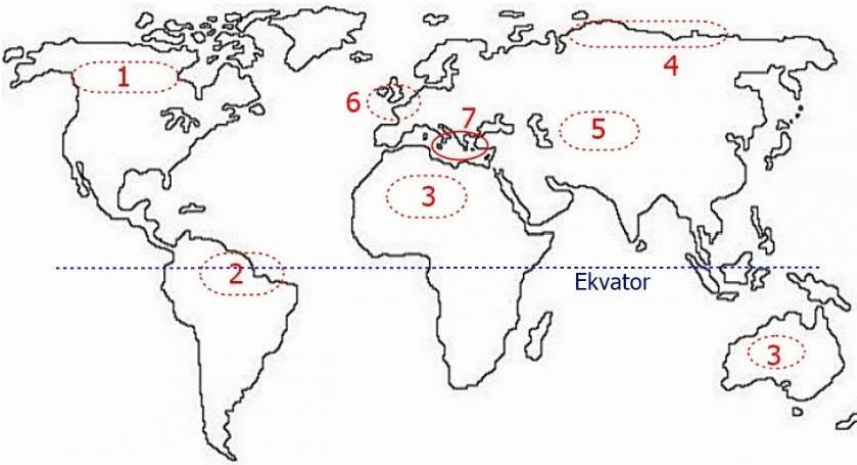
Göller: 1.Buzul (sirk) 2. Heyelan Set 3.Volkanik (Krater) 4.Lagün 5.Tektonik 6.Karstik **Akarsular:** 1,4 ve7 Karadeniz, 5 ve 6 Ege, 2 BasraKörf, 3 Hazar

Grafik: 1. Grafik Akdeniz bölgesine aittir. Dolayısıyla kış yağışlarıyla beslenen yazın kuruyacak hale gelen akarsuların rejimleri düzensizdir. 2. Grafik Ekvatorial bölgeye aittir. Yağış rejimi düzenli olan bu iklimin akarsu rejimi de düzenlidir. **Doğru Yanlış:** 1Y 2D 3D 4D 5D 6Y **Boşluk Doldurma:** 1. Azalır 2.İlkbahar 3. Gideğeni 4. Meriç 5. Akdeniz 6. Büyük Oky. (Pasifik), Atlas (Atlantik), Hint 7. Tektonik 8. Muson 9. Amazon ve Kongo 10. Tatlıdır 11.Aras ve Kura (Hazar), Fırat Dicle (Basra Körf.), Çoruh (Karadeniz)

TOPRAĞIN ÖZELLİĞİ	TOPRAK TİPİ
1.Rüzgârların taşıyıp biriktirdiği toz ve kum parçalarından oluşan topraklar	
2. Kutba yakın yerlerde görülen yılın büyük kısmı donup, yazın ayrışarak bataklık hâlini alan topraklar	
3.Demir oksit oranı fazla olan Akdeniz bölgesindeki kırmızı topraklar	
4.İç Anadolu ve Güneydoğu Anadolu'da yaygın olan topraklar	
5.Humus bakımından fakir olan sıcak nemli bölge (Ekvatoral bölgede oluşan) toprakları	
6.Buzulların taşıyıp biriktirdiği malzemelerden oluşan topraklar	
7.Ülkemizde Batı Karadeniz'de dünyada 60. Enlemleri civarındaki iğne yapraklı ormanlar(Tayga) çevresinde görülen topraklar	
8.Ülkemizde Erzurum Kars çevresinde görülen humus bakımından zengin yerli topraklar içinde en verimli	
9.Kurak ve yarı kurak bölgelerde, suyla eriyik hâldeki çeşitli tuz ve karbonatların suyun buharlaşmasıyla toprağın yüzeyinde veya çeşitli derinliklerde birikmesiyle oluşan topraklar. Çatlak çatlak olan diğer adıyla dönen topraklar.	
10.Akarsuların taşıyıp biriktirdiği malzemelerden oluşan topraklar	
11. Suların dışarıya akışının (drenajın iyi olmadığı) bataklık toprakları	
12. Toprağa verimini veren bitki ve hayvan kalıntıları	
13. Toprağın katmanlarına verilen isim	
14. Ekvator, Muson Asyası gibi yağışlı bölgelerde yaygın olarak görülen ayrışma (çözülme) türü	

Yandaki tabloya göre merkezlerin hangisinde fiziksel çözülme, hangisinde kimyasal çözülme daha şiddetli olur. Neden?

	Gece gündüz arası sıcaklık farkı °C	Yıllık yağış miktarı (mm)	Yıllık ortalama sıcaklık °C
I	6	2600	22
II	18	200	15

Yandaki dünya haritası üzerinde işaretli toprakların türlerini yazın.

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.
- 6.
- 7.

Aşağıdaki paragrafta iki (2) yanlış bilgi verilmiştir. Bu yanlışları tespit edip doğrusuyla düzeltin.

Toprak oluşumunda en önemli faktör iklimdir. Her iklimin kendine ait bir toprak türü vardır (1). Fiziksel ve kimyasal ayrışma olayları, bitki örtüsünün yerleşip gelişmesi, toprağın yıkanması ve topraktaki organizma faaliyetleri iklime bağlıdır (2). Sıcak ve kurak bölgelerde kimyasal çözülme ön plandadır ve toprak oluşumu hızlıdır (3). Nemli bölgelerde toprakta yıkanma fazla iken kurak bölgelerde azdır. Bu yüzden ekvator, Muson Asyası gibi yağışlı yerlerde toprakta tuz ve kireç oranı düşüktür (4). Aşırı yıkanma sonucunda toprağın üst kısmındaki besin maddeleri, sızma yoluyla alt katmanlara taşındığından toprak besin maddeleri yönünden fakir kalır. Bu sebeple örneğin laterit toprakların verim değeri düşüktür. (5) Erzurum – Kars gibi çayır örtüsü altında Çernezyum topraklar yaygındır. Bu topraklar çok verimli olmasına rağmen iklim elverişli olmadığı için bölgede tarımın yerini hayvancılık almıştır. (6). Alüvyal topraklar buldukları yerin iklim özelliğini yansıtır. Bu yüzden örneğin Seyhan ve Ceyhan Nehri'nin oluşturduğu Çukurova'da, Kızılırmak'ın oluşturduğu Bafra Ovası ile Yeşilirmak'ın oluşturduğu Çarşamba Ovası'nda benzer iklim özellikleri görülür. (7)

CEVAPLAR: TOPRAK: 1. Löss 2.Tundra 3.Terra Rossa 4.Bozkır (Step) 5. Laterit 6. Moren 7.Podzol 8. Çernezyom 9. Vertisol 10. Alüvyon 11. Hidromorfik 12. Humus 13. Horizon 14. Kimyasal **TABLO:** 1. Kimyasal çözülme (yağış fazla olduğu için) 2. Fiziksel (Gece – gündüz arasındaki sıcaklık farkı fazla olduğu için) **DÜNYA HARİTASI** 1. Podzol 2. Laterit 3. Çöl 4.Tundra 5. Bozkır 6. Orman 7. Terra Rossa **METİN DÜZELTME** 3 ve 7 yanlış.

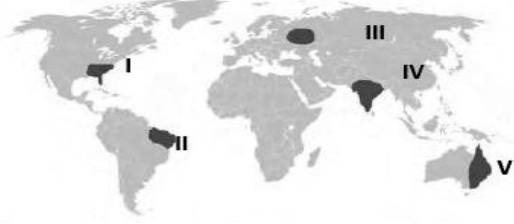
1. Aşağıdaki toprak tiplerinden hangisi, eğimli yamaçlar boyunca ufalanmış malzemelerin dağ eteklerinde birikmesiyle oluşur?

- A) Regosol B) Kolüvyal C) Alüvyal
D) Tundra E) Vertisol

- Volkanik bölgelerde oluşur.
- Aralıklarla püskürerek çıkar.
- Sıcak su kaynağıdır.

2. Yukarıda özellikleri verilen yer altı su kaynağı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Gayzer B) Fay kaynağı C) Artezyen
D) Yamaç kaynağı E) Karstik kaynak

3. Yukarıdaki haritada numaralandırılarak koyu renkle gösterilen alanların hangilerinde, toprak oluşumunu sağlayan kimyasal ayrışmanın daha hızlı gerçekleşmesi beklenir? (2016)

- A) I ve II B) I ve V C) II ve IV D) II ve V E) III ve IV

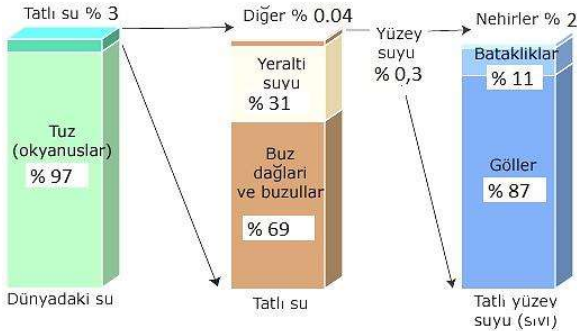
I. Sulama II. Enerji üretme III. Taşkın önleme

4. Yukarıda verilenlerden hangileri baraj yapım amaçları arasında sayılabilir?

- A) Yalnız I B) I ve II C) Yalnız III D) II ve III E) I, II ve III

5. Aşağıda verilen okyanuslardan hangisi Asya Kıtası ile Amerika Kıtası arasında yer alır?

- A) Atlas Okyanusu B) Büyük Okyanus
C) Hint Okyanusu D) Kuzey Atlantik
E) Güney Okyanus

6. Yukarıdaki grafikte dünyadaki su kaynaklarının dağılışı gösterilmiştir. Buna göre, aşağıda verilenlerden hangisi bu tablodan çıkarılamaz?

- A) Dünya'daki suların tamamına yakını tuzlu sular oluşturur.
B) Tatlı yüzey sularının % 11'ini bataklıklar oluşturur.
C) Tatlı sulardan buzullar ve kalıcı karların miktarı yeraltı sularından fazladır.
D) Yeraltı suları genelde tarım topraklarını sulamada kullanılır.
E) Tatlı yüzey sularında en az alan nehirlerle aittir.

7. Denizlerin tuzluluk oranı Ekvator'dan kutuplara doğru azalır. Buna göre aşağıda verilen hangi denizin tuzluluk oranı diğerlerinden daha azdır?

- A) Akdeniz B) Ege Denizi C) Kızıldeniz
D) Hazar Denizi E) Baltık Denizi

– Suları sıcaktır.

– Mineralce zengindir.

– Etrafında termal turizm gelişmiştir.

8. Yukarıda özellikleri verilen kaynak çeşidi aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Karstik kaynak B) Fay kaynağı C) Yamaç kaynağı
D) Artezyen kaynak E) Gayzer kaynakları

9. Oluşumunu tamamlamış bir toprak çeşitli katmanlardan meydana gelir. Bunların her birine horizon denir. Buna göre, aşağıda verilen özelliklerden hangisi B horizonuna aittir?

- A) Tuz, kireç, kil gibi malzemelerin yağmur suları ile sızdığı ve biriktiği katmandır.
B) Mikroorganizmalar, böcekler ve bitkilerin aktif olarak bulunduğu katmandır.
C) Ana materyalin ayrışmasıyla oluşmuş malzemelerin bulunduğu katmandır.
D) Ana kayanın bulunduğu katmandır.
E) Tarım için elverişli olan katmandır.

– Özellikle tahıl tarımı için uygundur

– Yazları yağışlı karasal iklime ait topraklardır.

– Dünya'nın en verimli toprağı olarak bilinir.

10. Yukarıda verilen bilgiler aşağıdaki toprak türlerinden hangisine aittir?

- A) Terra - Rossa topraklar B) Laterit topraklar
C) Çernezyom topraklar D) Hidromorfik topraklar
E) Tundra topraklar

11. Aşağıda su kaynakları ile ilgili verilen bilgilerden hangisi yanlıştır?

- A) Göllerin gideğeni varsa suları tatlıdır.
B) Yağışlarla gelen suların bir kısmı buharlaşarak tekrar yükselir.
C) Kar suları ile beslenen akarsuların akışı ilkbaharda artar.
D) Dünya'da suların çoğu Güney Yarımküre'de yer alır.
E) Ülkemizdeki akarsuların rejimi genelde düzenlidir.

12. Aşağıda karstik kaynak ile ilgili verilen bilgilerden hangisi yanlıştır?

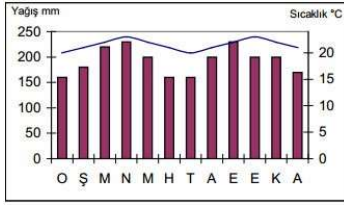
- A) Kalker, jips gibi kayalardan oluşan arazilerde yaygındır.
B) Sularının kireç miktarı fazladır.
C) Yıl boyu su seviyesinde fazla değişme olmaz.
D) Suları mineral bakımından zengindir.
E) Yağmur suları ile beslendiğinden suları soğuktur.

13. Aşağıdaki haritada bazı alanlar numaralandırılarak koyu renkle gösterilmiştir.

Bu alanların hangilerindeki kar ve buz erimeleri akarsuların beslenmesine daha fazla katkı sağlar? (2017 YGS)

- A) I ve II B) I ve IV C) II ve III D) III ve V E) IV ve V

14. Yukarıdaki sıcaklık ve yağış grafiği verilen iklim bölgesinin bitki ve toprak çeşidi hangisinde verilmiştir?

Toprak	Bitki örtüsü
A) Laterit	İğne yapraklı Orman
B) Terra rossa	Maki
C) Laterit	Geniş yapraklı Orman
D) Podzol	İğne yapraklı orman
E) Çernezyom	Çayır

15. I. Umman Denizi II. Japon Denizi
III. Baltık Denizi IV. Karayip Denizi

Yukarıdaki denizlerin bağlantılı olduğu okyanuslar aşağıdakilerden hangisinde doğru olarak verilmiştir?

I	II	III	IV
A) Hint Oky.	Büyük Oky.	Atlas Oky.	Atlas Oky.
B) Hint Oky.	Atlas Oky.	Büyük Oky.	Hint Oky.
C) Atlas Oky.	Büyük Oky.	Hint Oky.	Atlas Oky.
D) Atlas Oky.	Hint Oky.	Büyük Oky.	Büyük Oky.
E) Büyük Oky.	Atlas Oky.	Hint Oky.	Hint Oky.

16. Kimyasal ayrışmanın yeterli olduğu yerlerde toprak oluşumu daha hızlıdır. Buna göre, aşağıdaki yörelerin sıcaklık ve yağış koşulları düşünüldüğünde hangisinde toprak oluşumunun daha yavaş olması beklenir?

A) Kongo Havzası	B) Batı Avustralya
C) Güneydoğu Asya	D) Batı Avrupa
E) Amazon Havzası	

17. Bir yörede, mekanik ayrışmanın etkisi fazla ise, bu yöre için;

- I. Günlük sıcaklık farkı fazladır.
- II. Nem oranı düşüktür.
- III. Toprak oluşumu yavaştır.
- IV. Bitki örtüsü gür değildir.
- V. Orta kuşakta bulunur

Yukarıdaki yargılardan hangisi kesin değildir?

A) I	B) II	C) III	D) IV	E) V

18. Aşağıdakilerden hangisi laterit topraklar için yanlış bir bilgidir?

- A) Dönenceler arasında yaygın olarak bulunur.
- B) Zonal (yerli) topraklar grubunda yer alırlar.
- C) Humus ve mineral bakımından fakirdirler.
- D) Üzerinde bitki örtüsü gür olduğu için verimlidir.
- E) Sıcak ve nemli bölge toprağıdır.

19. Beyşehir ve Eğirdir Gölü'nün sularının tatlı olması öncelikle aşağıdakilerden hangisiyle ilgilidir?

- A) Karstik kaynakla beslenmesi
- B) Havzasının geniş olması
- C) Gideğenin olması
- D) Yağışlarla beslenmesi
- E) Akdeniz iklim bölgesinde yer alması

20. Aşağıda su kaynakları ile ilgili verilen bilgilerden hangisi yanlıştır?

- A) Göllerin gideğeni varsa suları tatlıdır.
- B) Yağışla gelen suların bir kısmı buharlaşarak yükselir.
- C) Kar suları ile beslenen akarsuların akışı ilkbaharda artar.
- D) Dünya'da suların çoğu Güney Yarımküre'de yer alır.
- E) Yeryüzündeki suların geneli tatlı sudur.

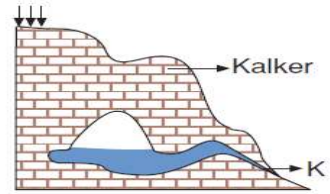
21. Denizlerin tuzluluk oranı Ekvator'dan kutuplara doğru azalır. Buna göre aşağıda verilen hangi denizin tuzluluk oranı diğerlerinden daha azdır?

A) Akdeniz	B) Ege Denizi	C) Kızıldeniz
D) Hazar Denizi	E) Baltık Denizi	

22. "Türkiye'de akarsular, saniyede akıttıkları toplam su miktarı bakımından fazla zengin sayılmaz. Ancak enerji potansiyeli bakımından oldukça zengindir. "

Bu durum aşağıdakilerden hangisine kanıt olabilir?

- A) Akarsu yataklarında eğimin fazla olduğuna
- B) Akarsu havzalarının geniş olduğuna
- C) Akarsuların kar suyuyla beslendiğine
- D) Akarsu rejimlerinin düzensizliğine
- E) Akarsuların sık sık yatak değiştirdiğine

23. Yukarıdaki şekilde kesiti verilen kaynağın en belirgin özelliği aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Suların bol miktarda kireç içermesi
- B) Arazi yapısının geçirimsiz olması
- C) Volkanik yörelerde yer alması
- D) Fay hatlarında yer alması
- E) Sularının sıcak olması

24. Ülkemiz topraklarından doğup, yurt dışına giden akarsularımız hangi seçenekte bir arada verilmiştir?

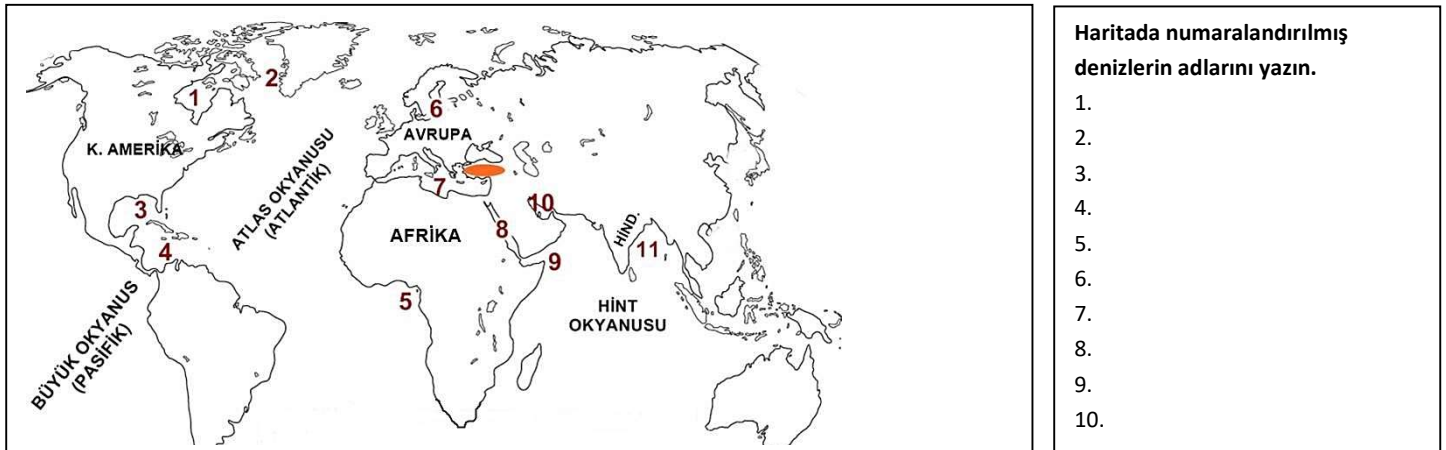
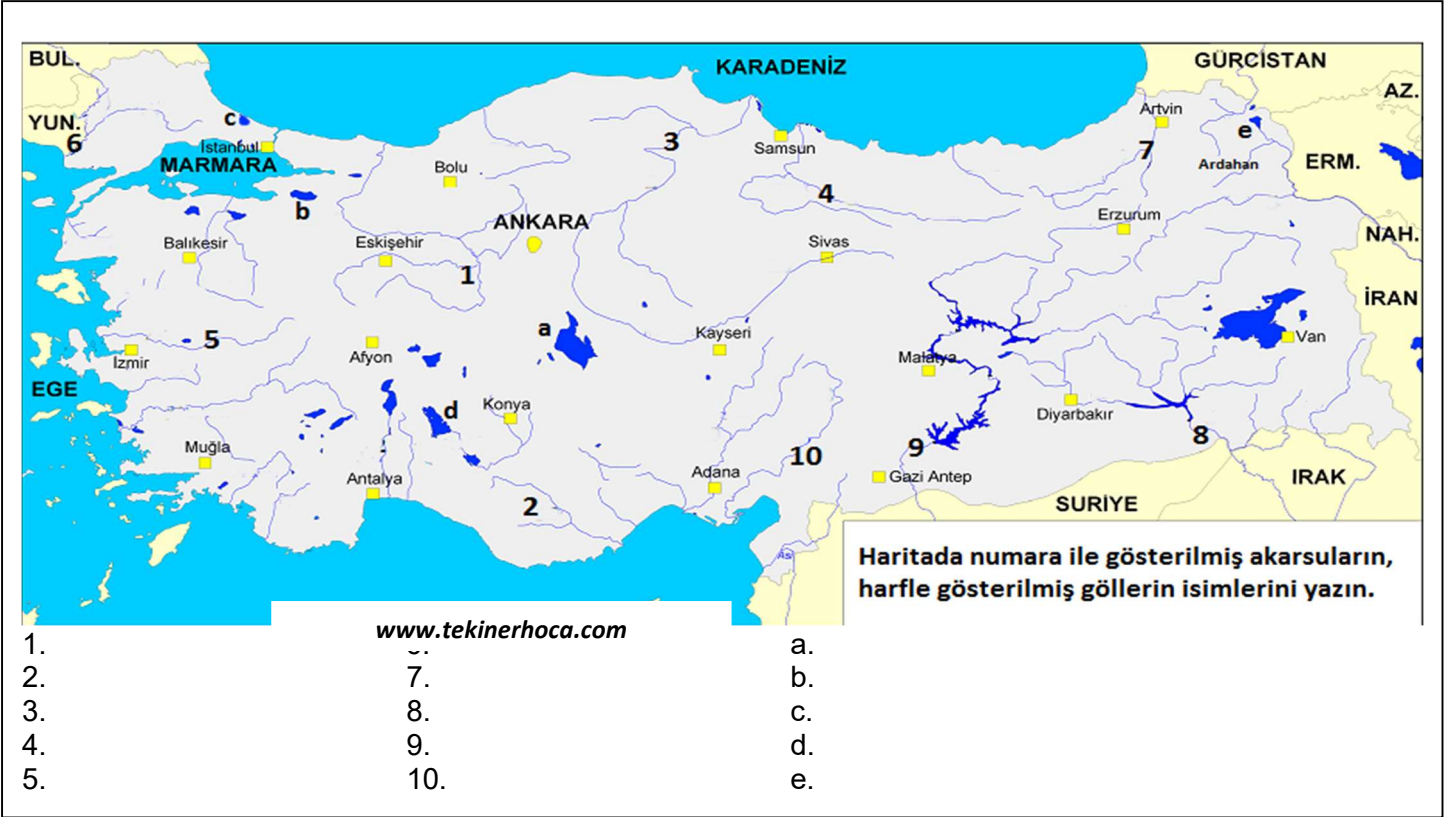
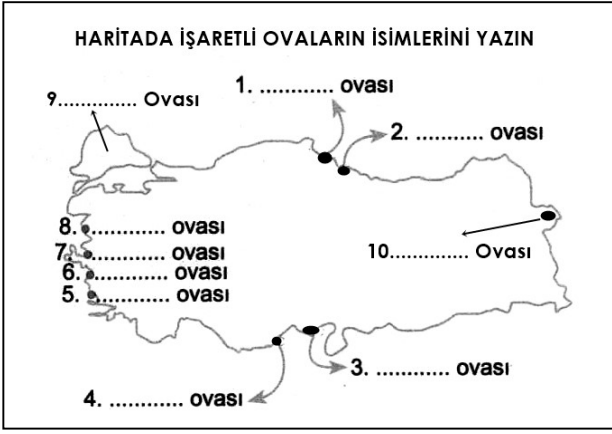
A) Dicle, Fırat, Sakarya	B) Meriç, Asi, Aras
C) Fırat, Asi, Gökse	D) Fırat, Dicle, Aras
E) Fırat, Aras, Seyhan	

25. Aşağıdakilerden hangisi Türkiye'deki akarsuların genel özelliklerinden değildir?

- A. Rejimleri düzensizdir
- B. Bol su taşımazlar ancak hızlı akırlıdır
- C. Bazı bölgelerde kapalı havzalara dökülürler
- D. Genelde kar suları ve yağışla beslenirler.
- E. Ulaşımında yararlanılabılırler

26. Aşağıdakilerden hangisi barajların yapılış amaçlarından biri değildir?

A) Sulama suyu sağlamak	B) Sel ve taşkından korunmak
C) Heyelanı önlemek	D) İçme suyu sağlamak
E) Elektrik üretmek	

- Humus nedir?
- Ülkemizde Tundra topraklarının görülmemesinin sebebi nedir?
- Laterit topraklar, dönenceler arası kuşağın sıcak ve nemli bölgelerin toprağıdır. Bu bölge bitki örtüsü bakımından gür ormanlara sahip olmasına rağmen toprakların humusça zayıf olmasının sebebi nedir?
- Alüvyonlar, morenler ve lössler gibi taşınmış toprakların ortak özelliği nedir?
- Çöllerde fiziksel çözülmenin şiddetiyle taşlar ayrılmış ve kum haline gelmiştir. Ancak çöllerde toprak oluşumu gerçekleşmemiştir. Bu durumun sebebi ne olabilir?
- Hazar, Lut, Aral gibi dünyanın büyük gölleri iç kuvvetlerin sebep olduğu yer kabuğu hareketleriyle oluşmuştur. Bu tür göller oluşum bakımından hangi tür göle örnek verilebilir?